

Sve veliko što se ikada dogodilo na ovom svijetu dogodilo se prvo u nečijoj mašti...

Povodom 115. godišnjice rođenja Astrid Lindgren, švedske književnice za djecu (Vimmerby, 14. studenoga 1907. – Stockholm, 28. siječnja 2002.)

Astrid Anna Emilia Lindgren (rođ. Ericsson) švedska je spisateljica i jedna od najčitanijih dječjih spisateljica na svijetu. Rodila se 1907. godine u skromnoj obitelji Samuela Augusta i Hanne Ericsson, na posjedu Näs u blizini gradića Vimmerbyja, na jugoistoku Švedske.

Astrid je često opisivala svoje djetinjstvo kao vrlo sretno razdoblje sa stalnim osjećajem sigurnosti koju joj je pružila ljubav roditelja. Za vrijeme pauza od igre i rada na polju, obroka, u večernjim satima, pričale su se priče, bajke, smiješne anegdote i pjesme. U to vrijeme braća i sestre Ericsson čitaju sve što im dođe pod ruku. Knjige su ostale stalni izvor inspiracije za njihove igre. Iako joj je djetinjstvo bilo je vrlo sretno, njezine su tinejdžerske godine i adolescencija bile tmurnije. Bilo je to doba njezinog razvoja i revolta. Astrid je gledala svaku kazališnu predstavu ili film koji su se prikazivali u malom Vimmerbyju. Također je jako voljela plesati, kako uz tradicionalnu glazbu tako i uz novu popularnu jazz glazbu. Bila je prva žena u gradu koja je skratila kosu.

Nakon što je završila školu, Astrid se kao šesnaestogodišnjakinja zaposlila u novinama Vimmerby. Lektorirala je, pisala sitne obavijesti i kratke izvještaje. Ostavši trudna u 19. godini napustila je Vimmerby i otišla u Stockholm gdje je bila podstanarka i školovala se za tajnicu na Institutu Bar-Lock.

U Kopenhagenu je rodila sina Larsa (Lasse) 1926. godine. Ostavila ga je kod obitelji Stevens u Kopenhagenu i vratila se u Stockholm kako bi radila i nastavila studij za tajnice. Svaki novčić koji je uspjela uštedjeti koristila je za svoja putovanja u Kopenhagen kako bi posjetila Lassea. Živjela je vrlo skromno i preživljavala je zahvaljujući košarama s hranom koje joj je iz Nása slala obitelj.

Godine 1928. Astrid je dobila posao u Royal Automobile Clubu gdje joj je šef bio Sture Lindgren koji joj se sve češće udvarao. U proljeće 1931. vjenčali su se i preselili u jednosobni stan. Nakon udaje Astrid je prestala raditi i ostala kod kuće sa sinom Lasseom. Povremeno je preuzimala dodatne poslove, pisala priče za razne časopise, bila tajnica na kraće vrijeme...

U svibnju 1934. godine Astrid i Stureu rodila se kći Karin. Astrid je često bila vani i igrala se sa svojom djecom. Nije bila poput ostalih majki. Voljela se igrati, skakala je, penjala se i njihala jednako oduševljeno kao i djeca te je na čudesan način uspijevala vidjeti svijet dječjim očima. Od rujna 1939. do svibnja 1945. godine trajao je Drugi svjetski rat koji je Astrid dokumentirala skupljajući novinske članke i pišući svoje „ratne dnevnik“ u kojima je komentirala svoj svakodnevni život i ratna događanja. Ukupno je ispisala sedamnaest dnevnika do kraja rata.

Potkraj 1941. godine, Astrid je prvi put zakoračila u svijet Pipi Duge Čarape i njezina živahnog društvanca. Tada je njezina sedmogodišnja kći Karin oboljela od upale pluća, a kako je po prirodi bila veoma radoznala i maštovita duha, izmislila je i ime djevojčice Pipi Duge Čarape. Ležeći u postelji, djevojčica je molila svoju majku, vrsnu pripovjedačicu, da joj priča pustolovine o Pipi. Astrid je, trudeći se udovoljiti bolesnoj kćeri, počela pričati priče o nestašnoj riđokosoj Pipi koje je nastavila pričati i u godinama koje slijede.

Gotovo tri godine kasnije Astrid je nespretno pala i uganula nogu. Tako prisiljena na mirovanje, napokon je pronašla vremena zapisati priču o hrabroj Pipi, koju je željela pokloniti kćeri za deseti rođendan. Kopiju rukopisa predala je izdavačkoj kući Albert Bonnier koji su priču glatko odbili uz objašnjenje da bi njezin sadržaj mogao imati izrazito štetan utjecaj na djecu. Malo preradivši tekst, Astrid je rukopis opet prijavila, ovaj put na natječaj izdavačke

kuće Rabén & Sjögren. Knjiga „Pipi Duga Čarapa“ objavljena je u studenom 1944. godine te smjesta postigla golem uspjeh. Slijedile su knjige „Pipi Duga Čarapa odlazi na brod“, objavljena u studenom 1945., i „Pipi Duga Čarapa na Južnome moru“ objavljena 1948. godine. No, to ne znači da je Pipi svuda bila i ostala jednako dobro ili brzo prihvaćena. Astrid i njezine knjige o Pipi isprva su bile izložene strogoj osudi odraslih, čak nazivane lošima. Prijevodi na mnoge jezike pojavljivali su se skraćeni ili izmijenjeni. Sličan je slučaj bio i s prvim prijevodom na hrvatski jezik 1973. godine, a iz kojeg je bilo izbačeno čak devet poglavlja te su brisani ili izmijenjeni i poneki kraći ulomci u zadržanim poglavljima.

Na povratku kući s međunarodne konferencije o dječjoj književnosti u Zürichu 1953. Astrid je pozvana u Berlin kako bi govorila o svom pisanju pred knjižničarima i knjižarima. Na aerodromu ju je dočekala Louise Hartung. Između Louise i Astrid rodilo se prijateljstvo koje je trajalo dokad je Louise umrla 1965. godine. Dvije su žene razmijenile više od 600 pisama te su se često sastajale diljem Europe kako bi putovale Louiseinim Volkswagen Cabrioletom, koji su dvije žene nazvale „Das Heidenkind“ (pogansko dijete). Prepiska Astrid i Louise objavljena je 2016. u biografskoj knjizi „I too have lived!“.

Još i danas djeluje Zaklada Solkatten koju je spisateljica osnovala još 1986. godine kako bi poticala i podupirala razvoj projekata i znanstvenih istraživanja usmjerenih na književnost i kulturu djece i mladih u Švedskoj i diljem svijeta.

S godinama, vid i sluh Astrid Lindgren su se smanjivali, no ipak je zadržala visok tempo sve do 1990-ih. Uz pomoć slušnog aparata, naočala, povećala i svoje tajnice Kerstin Kvint odgovarala je na pisma. U 91. godini života Astrid je doživjela moždani udar, te joj je bilo sve teže kretati se i sudjelovati u javnim događanjima. Preminula je u 95. godini, 28. siječnja 2002. godine. Na ulici se okupilo tisuće ljudi kako bi ostavili cvijeće, zapalili svijeće ili samo na trenutak zastali u tišini. Za Astrid je organiziran sprovod sa svim državnim počastima. Njezin lijes putovao je na kočiji s konjem kroz Stockholm, a iza pogrebne povorke hodao je bijeli pastuh bez sedla. Ulice su bile ispunjene stotinama tisuća ljudi koji su pratili njezino posljednje putovanje prema crkvi Storkyrkan u Starom gradu.

U čast Astrid Lindgren i njezinoj borbi za dječja prava od 2003. godine dodjeljuje se i najznačajnija međunarodna književna nagrada za dostignuća u književnosti za djecu i mlade. Globalni utjecaj Astrid Lindgren je bez presedana. Tijekom svog života napisala je više od 120 priča, od toga 34 knjige i 41 slikovnicu. Knjige su joj prodane u više od 165 milijuna primjeraka diljem svijeta i prevedene na više od 100 jezika te su mnoge od knjiga i priča poslužile kao predlošci i nadahnuće za filmove, crtane filmove, televizijske serije i kazališne predstave. Svake godine izlaze nova inozemna izdanja njezinih knjiga, bez obzira što je prošlo više od 20 godina od njezine smrti. Knjige o Pipi donijele su Astrid svjetski uspjeh pa se zbog nje našla i na listi 20 autora čija su djela bila najčešće prevedena.

Astrid Lindgren bila je daleko ispred svoga vremena, a svoje plemenite namjere nastavlja dokazivati i poslije svoje smrti. Bila je predani humanist i osoba koja je mislila svojom glavom. Držala se svojih uvjerenja s hrabrošću i ozbiljnošću, kao i s humorom i ljubavlju. Bila je neustrašiva osoba koja je zagovarala i borila se za prava siromašnih, potlačenih i slabijih, u prvom redu djece, ravnopravnost spolova, jednakost cijelog čovječanstva, nenasilje, za humano postupanje sa životinjama te poštovanje prema prirodi, pa čak i jasno propitivala kolonijalne sile i odnose moći. Njezin utjecaj na javno mnijenje odigrao je svojedobno značajnu ulogu u svrgavanju švedske vlade i utjecala je na uvođenje nekoliko švedskih zakona, izravno i neizravno. Na primjer, na njezin 80. rođendan proglašen je potpuno novi zakon o pravima životinja, koji se ponekad naziva i „Lex Lindgren“.

Za svoja književna djela dobila je za života više od 100 nagrada i priznanja u Švedskoj i u svijetu. U Njemačkoj je dobila nagradu za najbolju knjigu za djecu. Godine 1958. primila je i cijenjenu Međunarodnu nagradu H. C. Andersen za dječju književnost te medalju Švedske akademije 1971. godine.

Djetinjstvo bez knjiga – to bi bilo nikakvo djetinjstvo. To bi bilo kao da ste isključeni iz začaranog mjesta gdje možete otići i pronaći najrjeđu vrstu radosti.

(Astrid Lindgren, 1956.)

Sve veliko što se ikada dogodilo na ovom svijetu dogodilo se prvo u nečijoj mašti... Ne želim pisati za odrasle. Želim pisati za čitatelje koji mogu stvarati čuda. Samo djeca stvaraju čuda kad čitaju.

(iz govora Astrid Lindgren na prijemu H. C. Andersenove nagrade u travnju 1958.)

Izvor teksta i vizualnih priloga:

<https://www.astridlindgren.com/en/>